

KOJE IME SVIMA POGODUJE?

Kako se približava trenutak kada će Evropski savet doneti odluku o tome da li će Srbija dobiti status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji (EU), ili ne tako se intenziviraju diplomatski napori i Brisela i Vašingtona da se pronađe kompromisno rešenje o regionalnom predstavljanju Kosova na međunarodnim forumima koje bi prihvatio Beograd.

Rešenje ovog problema žele svi – od Beograda, preko Prištine i Brisela do Vašingtona. Naravno, rešenje svako želi iz svojih razloga odnosno svako veruje da će njime postići svoje ciljeve. Beograd se nada da bi dogovor uklonio poslednju prepreku Srbije ka dobijanja statusa kandidata za članstvo u EU. Status kandidata je preko potreban vladajućoj koaliciji koju predvodi predsednik Srbije **Boris Tadić**, kako bi upravo sa tim uspehom započela predizbornu kampanju za parlamentarne i lokalne izbore koji treba da se održe ovog proleća. Za Prištinu bi prisustvo Kosova na međunarodnim forumima uz saglasnost Srbije značilo da je Srbija suštinski ,mada ne i formalno , priznala da je Kosovo zaseban međunarodni entitet. Pored toga, vlada premijera **Hašima Tačija** bi takvim dogovorom sa sebe sklonila pritisak, posebno iz EU, da pokaže više fleksibilnosti u dogovoru sa Beogradom. Dalje, za Brisel bi postizanje dogovora značilo da je proces pregovora između Beograda i Prištine dao nove rezultate, da EU rešava gorući problem Balkana kao i da na delu pokazuje da je evropska diplomatija u stanju da rešava probleme u Evropi.

I na kraju za SAD bi dogovor značio da je Srbija korak bliže da jednog dana u nekoj formi prizna nezavisnost Kosova, što je preko potrebna potvrda njihove politike, da Kosovo treba da bude nezavisna država ,koja ni posle četiri godine nije dala potpuni rezultat.

Dakle, ako svi žele dogovor postavlja se pitanje zašto ga još nema? Kao i uvek đavo leži u detaljima.

SAD su pokazale koliko važnim smatraju rešavanje tog pitanja i kroz posetu zamenika američkog državnog sekretara **Vilijam Bernsa** Beogradu i Prištini u okviru svoje regionalne turneje. Već u njegovim porukama koje je uputio iz Prištine videlo se da SAD, prvi put posle četiri godine od kako je Kosovo jednostrano proglasilo nezavisnost, vrše pritisak na kosovsku stranu da učini nekakav ustupak. Američka politika prema Kosovu je do sada bila veoma jednostrana i opterećena predrasudama po kojima kosovski Albanci imaju pravo na državu, a Srbija treba da prihvati tu realnost. **"Tražimo od obe strane da budu fleksibilni i kreativni, da osiguraju da obe strane i Srbija i Kosovo, mogu da učestvuju na regionalnim forumima. Obe strane moraju naći formulu koja će biti odgovarajuća,"** kazao je Berns. Naglasivši da potpuno shvata koliko je ovo osetljivo i komplikovano pitanje, Berns je kazao da je veoma važno da Kosovo dobije pravo da se predstavi na regionalnom nivou, te da u tom smislu treba da **"prepozna onu priliku koja je trenutno dostupna".** **"Sva ostala simbolična i tehnička pitanja o kojima se tako mnogo komentariše ovih dana su daleko manje značajna od toga da imate svoj glas, svoje sedište za stolom,"** zaključio je Vilijam Berns. Poruka američkog diplomate vlastima u Prištini je bila jasna – iskoristite priliku da dobijete šansu da sedite na međunarodnim forumima za istim stolom sa Srbijom ,a kako ćete to objasniti svojoj javnosti je vaša stvar.

Američki diplomata je pre posete Prištini boravio u Beogradu. Za srpske domaćine je imao reči hvale zbog unapređenja odnosa sa SAD i najavio je **“da očekuje napredak u oblasti privredne saradnje”**. Ipak, osnovne teme Bernsovih razgovora u Beogradu sa najvišim srpskim zvaničnicima bile su odnosi sa EU i problem Kosova. Zamenik američkog državnog sekretara Vilijam Berns poručio je tokom današnjih razgovora sa najvišim zvaničnicima Srbije da **“SAD snažno podržavaju kandidaturu Srbije za članstvo u EU”** i smatraju da se **“taj cilj u narednih nekoliko nedelja može postići”**. **“Nadamo se i da će Srbija ispuniti sve obaveze kako bi nam pomogla da joj pomognemo da obezbedi status kandidata”**, dodao je Berns. Po njegovim rečima važan je pragmatičan pristup problemu, a dobijanje statusa kandidata otvorio bi nove mogućnosti – **“ne samo u odnosima Srbije i EU, već i odnosima sa SAD”**, rekao je Berns. Kao i za domaćine u Prištini američki diplomata je Beogradu poslao jasnu poruku da se očekuje pragmatičnost u rešavanju pristupa zastupljenosti Kosova na međunarodnim regionalnim forumima.

Koliko je kosovsko pitanje važno za SAD moglo se videti i po tome je jedna od tema sastanka državne sekretarke SAD **Hilari Klinton** i visoke predstavnice Evropske unije Ketrin Ešton u Vašingtonu bila i situacija na Balkanu, konkretno odnosi Srbije i Kosova i to u konkurenciji svetske ekonomske krize, odnosa sa Rusijom, krize u Siriji i nuklearne krize u Iranu. **“SAD snažno podržavaju dijalog, koji Evropska unija nadgleda, da bi se pokušao postići napredak u evrointegracijama Srbije i Kosova,”** poručila je američka državna sekretarka. Stiče se utisak da su SAD još jednom jasno demonstrirale EU da bez njihovog učešća nema rešenja na Kosovu čije je rukovodstvo očigledno “pod uticajem” Vašingtona, a ne Brisela. Bila je to poruka i EU da evropska diplomatija još uvek nije u stanju da samostalno rešava probleme u svom dvorištu. Uostalom kako bi drugačije zamenik američke državne sekretarke nudio Beogradu podršku za status kandidata u EU ako pokaže fleksibilnost ili Prištini napredak u pregovorima sa EU o viznoj liberalizaciji kada SAD nisu članice EU?

Čini se da Beograd u ovom trenutku ima posle nekoliko meseci prednost nad Prištinom kada je u pitanju rešavanje problema regionalnog predstavljanja. Suočen sa decembarskim uslovljavanjem statusa kandidata za članstvo u EU, srpskim referendumom na severu Kosova koji je doveo do zahlađenja odnosa sa lokalnim srpskim liderima, kao i činjenicom bez rešavanja ovog pitanja ne može da računa na dalji napredak u evrointegracijama,

Beograd je ponudio najmanje dva kompromisna rešenja za ime Kosova na međunarodnim forumima koje bi bio spreman da prihvati. Ti predlozi su dobili podršku Evropske unije koja ih je ocenila kao razumne tako da je sada pritisak na Prištini. Upravo u tom kontekstu treba i posmatrati dolazak zamenika američkog državnog sekretara, jer jasno je da samo Vašington može da izvrši uticaj na Prištinu.

Problem za Tačija je što je sada jasno da Kosovo neće moći da bude predstavljeno na međunarodnim forumima pod ustavnim nazivom "Republika Kosovo". Pošto su sve druge zemlje na svetu (izuzev Makedonije koja ima sukob sa Grčkom oko imena ali koja je prihvatila naziv svoje zemlje za unutrašnju i za međunarodnu upotrebu koji nije isti) predstavljene na međunarodnim forumima pod svojim ustavnim imenima činjenica da Kosovo to neće moći je dokaz da ta država nije potpuno suverena. Sa Tačijeve tačke gledišta čudno je da zemlje koje su priznale Kosovo pod njegovim ustavnim imenom sada traže da ista ta zemlja bude predstavljena na međunarodnim forumima pod drugim imenom samo zato što Srbija to zahteva. Pored toga, kosovska vlada se plaši da će ukoliko se složi sa promenom imena, što predlažu evropski diplomati i pregovarači, Kosovo zauvek ostati u međunarodnoj zajednici obeleženo sa tim nazivom. Zašto bi Srbija ikada pristala da se Kosovo naziva u međunarodnoj zajednici kao "Republika Kosovo" ako sada sama Priština pristane na drugo ime?

Drugi problem vlade u Prištini je referendum Srba na severu Kosova na kojem su oni odbacili mogućnost da žive pod vlašću Prištine. Bez obzira što su ovaj referendum ignorisali svi od Beograda, preko Prištine do međunarodne zajednice ovo izjašnjavanje Srba već ima uticaj. Glas kosovskih Srba na severu neće biti od važnosti unutar Kosova, ali će biti važan za Brisel, Berlin, kao i za Beograd. Taj glas je pokazao da je Ahtisarijev plan (plan bivšeg finskog predsednika Martija Ahtisarija na osnovu koga je proglašena nezavisnost Kosova) mrtav kada su u pitanju prava Srba. Jednostavno, veoma brzo će se od Prištine tražiti da izađe sa novim predlogom za autonomni položaj Srba. Ukoliko to Priština ne bude uradila može joj se desiti da joj rešenja za Srbe koje predviđa suštinsku autonomiju i potpunu vezu sa Beogradom bude nametnuto kao što joj se sada nameće rešenje za prisustvo na međunarodnim forumima. Priština će morati da se pomiri sa činjenicom da će se njen suverenitet na severu formalno poštovati ali da će ovaj region imati potpunu samostalnost od vlade, preko parlamenta, izvornih prihoda do policije. Slučajevi takve autonomije su poznati u svetu, a poslednji takav su upravo osmislile SAD – slučaj autonomije Kurdistana u Iraku. Jedno takvo rešenje omogućilo bi i da se pronađe model suživota između Srbije i Kosova i bez međusobnog priznavanja, da Kosovo ne bude blokirano u međunarodnim institucijama, kao i da recimo sportisti sa Kosova mogu da se takmiče u međunarodnim takmičenjima. Jednostavno, vlada u Prištini će ili shvatiti da mora da pronađe rešenje u dogovoru sa Beogradom i da će tom prilikom biti prinuđena na značajne ustupke ili će joj takvo rešenje biti nametnuto.

Kojom brzinom će se dogovarati rešenja za Kosovo zavisi naravno od Beograda i Prištine ali i od Brisela. Međutim, da li će ovaj problem biti rešen zavisi ipak najviše od Vašingtona. Ukoliko se američka administracija odluči da kao u slučaju regionalnog predstavljanja Kosova izvrši pritisak na kosovsku stranu da pokaže "fleksibilnost" i "kooperativnost" sve je moguće pa i da se dogode stvari koje danas stanovniku Srbije ili Kosova izgledaju kao naučno – fantastične.